

Barfuss proti České republice, rozsudek ze dne 31. 7. 2000

Stěžovatel: Barfuss

Žalovaný stát: Česká republika

Číslo stížnosti: 35848/97

Datum: 31.07.2000

Článek Úmluvy: čl. 25

čl. 41

čl. 44

čl. 5

čl. 6

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: délka vazby, osobní bezpečnost, přiměřenost/důvodnost vazby, trestní řízení, vazba pro účely trestního řízení

Český právní řád: čl. 8 odst. 5 Listiny základních práv a svobod

§ 18 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

§ 188 odst. 1 písm. a) zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

§ 192 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

§ 250 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon

§ 250 odst. 4 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon

§ 67 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

§ 71 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

Významnost: 3

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

31. července 2000

VĚC BARFUSS

(Rozsudek ve věci Barfuss versus Česká republika)

Evropský soud pro lidská práva (Třetí sekce) zasedající jako Senát, který tvořili následující soudci: J.-P. Costa, předseda, W. Fuhrmann, L. Loucaides, P. Kuris, K. Jungwiert, Sir Nicolas Bratza, K. Traja a dále tajemnice sekce S. Dolléová, po neveřejném zasedání, které se konalo 7. září 1999 a 11. července 2000, posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Případu předcházelo podání stížnosti (č. 35848/97) proti České republice předložené Evropské komisi pro lidská práva (dále jen „Komise“) českým občanem Jiřím Barfussem (dále jen „žadatel“) podle bývalého článku 25 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) dne 5. února 1997.
2. Žadatel byl zastoupen pražským advokátem O. Choděrou. Vládu České republiky (dále jen „Vláda“) zastupoval úředník Ministerstva spravedlnosti E. Slavík.

Stížnost se týkala zajišťovací vazby žadatele a trestního řízení proti němu.

3. Dne 4. března 1998 Komise rozhodla zaslat žádost příslušné Vládě. Vláda předložila své písemné vyjádření 14. května 1998. Žadatel reagoval 22. září 1998.
4. Jakmile vstoupil v platnost Protokol č. 11, byl v souladu s jeho článkem 5 § 2 případ předán Soudu. Věc byla určena k projednání Třetí sekci.
5. Dne 7. září 1999 Soud prohlásil stížnost za přípustnou, pokud jde o stížnost podle článku 5 § 3 Úmluvy ve věci porušení práva na přiměřenou lhůtu pro konání procesu nebo propuštění během něj a rovněž pokud jde o stížnost na délku trestního řízení podle článku 6 § 1 Úmluvy. Soud zamítl zbylou stížnost ve věci zákonnosti žadatelovy vazby.
6. Téhož dne Soud rozhodl, že není nutno konat ústní jednání.
7. Dne 1. listopadu a 22. prosince 1999 a 12. května 2000 strany předložily svá vyjádření ke spravedlivému zadostiučinění.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

1. Zvláštní okolnosti případu
2. Dne 19. května 1994 byl žadatel obviněn z podvodu podle § 250 odst. 1 a 4 trestního zákona, neboť údajně v listopadu 1991 a lednu 1992 vylákal od Komerční banky a Pragobanky úvěry ve výši 5 000 000 Kč a 57 000 000 Kč, aniž banky informoval, že má dluhy ve výši 4 900 000 Kč, 21 217 000 Kč a 15 000 000 Kč. Téhož dne byl zadržen.
3. Dne 20. května 1994 Okresní soud v Karlových Varech uvalil na žadatele vazbu podle § 67 trestního řádu s účinností od 19. května 1994, a to z důvodu obavy, že žadatel by mohl ovlivňovat svědky dosud nevyslechnuté policií. Současně soud odmítl žadatele propustit na kauci nebo slib. Žadatel se proti usnesení odvolal s tím, že je připraven věřitele uspokojit a nemá v úmyslu uprchnout nebo ovlivňovat svědky. Svou žádost o propuštění opakoval s poukazem na zdravotní problémy.
4. Dne 17. června 1994 Krajský soud v Plzni s odvoláním na § 67 odst. 1 písm. a) trestního řádu konstatoval, že žadateli hrozí vysoký trest odnětí svobody, což odůvodňuje obavy soudu, že uprchne a bude se vyhýbat trestnímu řízení. Dále konstatoval, že žadatel byl již trestně stíhán, byl v nedávné době závislý na alkoholu a nebude pravděpodobně okamžitě schopen nahradit bankám způsobenou škodu. Soud zamítl propuštění žadatele na kauci.
5. Dne 26. října 1994 byl žadatel obviněn z dalších deseti podvodů podle § 250 odst. 1 a 4 trestního zákona, které měl spáchat mezi 12. červencem 1991 a 8. zářím 1992. Škoda byla odhadnuta ve výši 185 000 000 Kč.
6. Dne 19. září krajský státní zástupce v Plzni žadatele formálně obžaloval před krajským soudem. Předběžné projednání bylo stanoveno na 11. dubna 1996. Soud rozhodl o vrácení věci krajskému státnímu zástupci k došetření a doplnění dokazování. Dne 18. července 1996 vrchní soud zrušil toto rozhodnutí a nařídil, aby se krajský soud případem zabýval.
7. Dne 19. srpna 1996 předseda senátu krajského soudu informoval právního zástupce žadatele, že případ nebude možno projednat dříve než v březnu 1997, neboť soud i senát určený k projednání věci jsou přetíženy prací.
8. Dne 24. srpna 1996 místopředseda krajského soudu přidělil případ jinému senátu, který se jím mohl zabývat bez prodlení. Dne 2. září 1996 Krajský soud v Plzni rozhodl o postoupení věci Městskému soudu v Praze v souladu s § 18 odst. 1 a § 188 odst. 1 písm. a) trestního řádu,

neboť z důkazů a svědeckých výpovědí vyplynulo, že trestná činnost byla spáchána v Praze. Dne 4. října 1996 Městský soud v Praze odmítl zabývat se věcí s tím, že obžaloba byla podána u Krajského soudu v Plzni, který ji již předběžně projednal, a jedna z dotčených bank má sídlo v Plzni. Dne 30. října 1996 Vrchní soud rozhodl, že k projednání případu je příslušný Krajský soud v Plzni.

9. Dne 30. ledna 1997 krajský soud nařídil hlavní líčení na 12. - 13. března, 1. - 4. dubna, 7. - 10. dubna a 21. - 24. dubna 1997. Líčení konané 24. dubna 1997 bylo odročeno bez stanovení nového data, neboť soud považoval za potřebné vyslechnout další svědky a doplnit písemné důkazy. Dne 11. září 1997 hlavní líčení pokračovalo a bylo odročeno na 7. listopad 1997 na žádost žadatele o provedení dalších důkazů.
10. Dne 7. listopadu 1997 krajský soud uznal žadatele vinným z podvodu podle § 250 odst. 1 a 4 trestního zákona a odsoudil ho, mimo jiné, k devíti letům odnětí svobody. Po veřejném zasedání dne 9. prosince 1997 vrchní soud tento rozsudek dne 26. března 1998 potvrdil.
11. Rozhodnutí o prodloužení žadatelovy vazby
12. Dne 4. listopadu 1994 okresní soud prodloužil žadatelovu vazbu do 19. února 1995. Soud rozhodl, že vazba je nezbytná na základě ustanovení § 67 písm. a) trestního řádu, neboť bylo nebezpečí, že žadatel by se mohl vyhýbat trestnímu stíhání. Soud prohlásil, že rozšíření obvinění vůči žadateli bude vyžadovat další vyšetřování, včetně výslechu zaměstnanců dotčených bank, a shromáždění dalších listinných důkazů.
13. Dne 6. února 1995 okresní soud na žádost okresního státního zástupce prodloužil žadatelovu vazbu do 19. června 1995 s ohledem na další vyšetřování a riziko, že se žadatel bude vyhýbat trestnímu stíhání.
14. Dne 8. června 1995 okresní soud na žádost okresního státního zástupce prodloužil žadatelovu vazbu do 19. září 1995. Okresní státní zástupce prohlásil, že vyšetřovací orgány dosud nemají k dispozici znalecký posudek z účetnictví a svědectví dvou svědků, kteří žijí v Německu. Soud shledal, že by žadatelovo propuštění mohlo být na překážku nebo mařit účel trestního řízení. Žadatel se proti tomuto rozhodnutí odvolal s tvrzením, že jeho společnost „Georgia“ začala uhrazovat své zbývající dluhy. Dne 10. července 1995 krajský soud zamítl žadatelovu stížnost a potvrdil rozhodnutí okresního soudu.
15. Dne 11. dubna 1996 na konci předběžného projednávání krajský soud rozhodl podle § 192 trestního řádu prodloužit žadatelovu vazbu na základě toho, že původní důvody vazby stále trvají. Dne 18. července 1996 vrchní soud toto rozhodnutí potvrdil.
16. Dne 30. dubna 1996 předseda senátu krajského soudu požádal vrchní soud o prodloužení žadatelovy vazby do 30. listopadu 1996 a zdůraznil, že obvinění bylo vzneseno až 19. září 1995 a soud se musel opakovaně zabývat žadatelovými žádostmi o propuštění. Poznamenal, že předběžné projednávání věci bylo skončeno 11. dubna 1996, kdy se soud rozhodl vrátit věc zpět státnímu zástupci k došetření a rozhodl o další vazbě žadatele. Dále poznamenal, že s ohledem na povahu a rozsah dalšího vyšetřování v případě, že rozhodnutí soudu bude potvrzeno, další dokazování zabere několik měsíců. Rovněž zdůraznil, že jeho senát je přetížen prací až do konce roku 1996.
17. Dne 17. května 1996 vrchní soud žádosti vyhověl a prodloužil žadatelovu vazbu na základě § 71 odst. 3 trestního řádu do 30. listopadu 1996. Odvolal se na složitost případu a nutnost provedení dalšího dokazování. Soud mimo jiné zdůraznil, že s ohledem na právní kvalifikaci žadatelova trestného činu je pravděpodobné, že v případě obžaloby bude odsouzen na dlouhou dobu odnětí svobody. Rovněž poznamenal, že s ohledem na skutečnost, že má mnoho kontaktů v zahraničí a je zadlužen, mohl by se žadatel trestnímu stíhání vyhýbat. Došel proto k závěru, že ve smyslu ustanovení § 67 písm. a) trestního řádu je žadatelova vazba nezbytná. Dne 12. června 1996 Nejvyšší soud toto prodloužení vazby potvrdil a shledal, že žadatelovy zdravotní problémy nejsou dostačující pro to, aby soud přesvědčily, že se nebude vyhýbat trestnímu stíhání.
18. Dne 19. listopadu 1996 vrchní soud na žádost předsedy senátu okresního soudu prodloužil

žadatelovu vazbu do 15. května 1997 podle § 71 odst. 3 trestního řádu. Důvody uvedené pro toto prodloužení byly podobné jako důvody uvedené pro předcházející prodloužení. Soud poznamenal, že délka řízení byla způsobena délkou přípravného řízení a složitostí případu.

19. Dne 26. listopadu 1996 žadatel podal k Nejvyššímu soudu stížnost proti tomuto rozhodnutí. Popíral argumenty vrchního soudu a poznamenal, že jeho vazba trvá 16 měsíců, že obžaloba byla předložena před 14 měsíci a že dosud nedošlo k žádnému podstatnému jednání soudu. Nejvyšší soud tuto stížnost zamítl dne 19. prosince 1996 a potvrdil závěry vrchního soudu.
20. Dne 23. dubna 1997 předseda senátu krajského soudu požádal vrchní soud, aby prodloužil žadatelovu vazbu do 30. října 1997 podle § 71 odst. 3 trestního řádu. Uvedl, že v průběhu hlavního líčení žadatel změnil svou obrannou strategii a že v této souvislosti bude třeba vyslechnout další svědky, kteří žijí v Německu a budou vyslechnuti německými orgány v květnu 1997. Uvedl, že žadatel přiznal, že na radu svého právního zástupce úmyslně zatajil určité skutečnosti. Předseda senátu dále uvedl, že obava z toho, že se žadatel bude vyhýbat trestnímu řízení, byla posílena skutečností, že kdyby žadatel uprchl do Německa, mohl by získat německé občanství, což by zabránilo českým orgánům v tom, aby požadovaly jeho vydání.
21. Dne 12. května 1997 vrchní soud této žádosti vyhověl. Dne 6. června 1997 Nejvyšší soud zamítl stížnost žadatele proti tomuto rozhodnutí a potvrdil závěry vrchního soudu s tím, že povaha trestného činu, ze kterého byl žadatel obžalován, a jeho kontakty v cizině zdůvodňují jeho vazbu podle § 67 písm. a) trestního řádu.
22. Dne 21. října 1997, na žádost předsedy senátu krajského soudu, nařídil Vrchní soud prodloužení vazby žadatele do 31. prosince 1997 z důvodů podobných důvodům uvedeným pro předcházející prodloužení. Dne 26. listopadu 1997 Nejvyšší soud zamítl žadatelovu stížnost proti tomuto prodloužení.
23. Dne 15. prosince 1997 vrchní soud prodloužil žadatelovu vazbu do 19. května 1998. Soud konstatoval, že do 31. prosince 1997 nemůže být provedeno řízení o žadatelově odvolání proti rozsudku. Dále konstatoval, že vzhledem k rozsahu jeho trestné činnosti, škodám, které způsobil, a k vysokému trestu odnětí svobody, který mu hrozí, bude-li jeho odsouzení potvrzeno, a vzhledem k nebezpečí, že se bude vyhýbat trestnímu řízení, existuje riziko, že by propuštění žadatele zmařilo nebo bránilo naplnění účelu trestního řízení. Soud neshledal v dosavadním řízení žádné zvláštní průtahy.
24. Dne 14. ledna 1998 Nejvyšší soud potvrdil rozhodnutí vrchního soudu. Shledal, že důvody uvedené vrchním soudem jsou závažné a dostatečné ve smyslu § 71 odst. 3 trestního řádu. Soud poznamenal, že rozsudek krajského soudu, kterým byl žadatel odsouzen k devíti letům vězení, dosud nenabyl právní moci, a trval na tom, že žadatelova vazba je nutná, aby se zabránilo jeho vyhýbání se trestnímu řízení. Proto bylo rozhodnutí o prodloužení vazby do 19. května 1998 oprávněné ve smyslu § 67 písm. a) trestního řádu.
25. Řízení o žadatelových žádostech o propuštění
26. Dne 19. července 1994 okresní soud zamítl žadatelovu žádost o propuštění na svobodu, protože zjistil, že důkazy získané během vyšetřování zakládají důvodné podezření, že žadatel spáchal dané trestné činy. Proto soud považoval žadatelovu vazbu za nutnou ve smyslu § 67 písm. a) trestního řádu. Dne 15. srpna 1994 zamítl krajský soud stížnost žadatele proti tomuto rozhodnutí s odkazem na svá zjištění ze dne 17. června 1994 (viz odstavec 10 výše) a konstatoval, že důvody pro žadatelovu vazbu nadále trvají.
27. Dne 14. září 1994 podal žadatel další žádost o propuštění. Uváděl mimo jiné, že jeho vazba mu zabránila v podniknutí jakýchkoli kroků na kompenzaci ztrát, které způsobil. Okresní soud tuto žádost zamítl 17. září 1994. Dne 17. října 1994 krajský soud zamítl žadatelovu stížnost proti tomuto rozhodnutí.
28. Dne 28. listopadu 1994 podal žadatel třetí žádost o propuštění, přičemž popíral, že by se dopustil trestných činů. Okresní soud tuto žádost zamítl 15. prosince 1994 s odkazem na skutečnosti daného případu a stav řízení a shledal, že žadatelova vazba je oprávněná ve smyslu § 67 písm. a) trestního řádu. Dne 20. ledna 1995 krajský soud zamítl stížnost žadatele proti

tomuto rozhodnutí.

29. Dne 27. února 1995 okresní soud zamítl žadatelovu žádost o propuštění ze dne 14. února 1995, ve které se žadatel odvolával na své zhoršené zdravotní problémy a stěžoval si na neoprávněné průtahy v řízení. Soud konstatoval, že důvody pro vazbu žadatele nadále trvají a že jeho zdravotní problémy nevyklučují nebezpečí, že by uprchl nebo by se vyhýbal trestnímu řízení. Dále soud uvedl, že žadatelova vazba neohrožuje jeho zdraví ani život.
30. Žadatel podal stížnost proti rozhodnutí okresního soudu. Tvrdil, že smlouvy o půjčkách neuzavíral s nějakým podvodným záměrem a že podnikal kroky k vyrovnání způsobených škod. Proto nesouhlasil s názorem soudu, že by uprchl nebo se vyhýbal trestnímu řízení. Dne 6. dubna 1995 Krajský soud v Plzni zamítl tuto stížnost, přičemž potvrdil vazbu žadatele ve smyslu § 67 písm. a) trestního řádu. Soud uvedl, že žadatel byl v minulosti odsouzen, hrozil mu vysoký trest odnětí svobody, měl údajně majetkový prospěch ze svých trestných činů (260 000 000 Kč), měl osobní a obchodní kontakty v cizině a byl alkoholik.
31. Dne 12. května 1995 podal žadatel další žádost o propuštění, přičemž trval na své nevině a jako ručitele nabízel gruzínského státního příslušníka. Dne 15. května 1995 okresní soud zamítl stěžovatelovu žádost s konstatováním, že s ohledem na závažnost trestného činu, ze kterého byl žadatel obžalován, je jakákoli jím navrhovaná záruka nepřijatelná. Krajský soud potvrdil toto rozhodnutí dne 26. června 1995.
32. Dne 3. října 1995 zamítl krajský soud další žadatelovu žádost o propuštění na svobodu.
33. Dne 7. listopadu 1995 zamítl krajský soud žadatelovu žádost o propuštění ze dne
34. října 1995. Soud odkázal na svá předcházející rozhodnutí týkající se jeho vazby a dodal, že jeho zdravotní problémy samy o sobě nepředstavují důvod k jeho propuštění, když jeden z důvodů pro jeho vazbu stále platí. Žadatel podal stížnost proti tomuto rozhodnutí, přičemž tvrdil, že hrozba rozsudku vysokého trestu odnětí svobody a jeho styky v zahraničí samy o sobě nemohou opravňovat obavy, že by se vyhýbal trestnímu řízení, zvláště byl-li jeho pas zabaven úřady. Zdůraznil, že před tím, než bylo oficiálně zahájeno trestní řízení, nevykazoval žádné záměry uprchnout nebo se vyhýbat trestnímu řízení. Vrchní soud zamítl žadatelovu stížnost dne 24. ledna 1996.
35. Dne 30. dubna 1996 zamítl krajský soud další žadatelova žádost o propuštění na svobodu, podanou dne 16. dubna 1996. Dne 18. července 1996 vrchní soud potvrdil zamítnutí krajského soudu.
36. Dne 8. listopadu 1996 zamítl krajský soud další žadatelovu žádost o propuštění, přičemž odkázal na důvody uvedené ve svých předcházejících rozhodnutích. Dne 25. listopadu 1996 zamítl vrchní soud jeho stížnost proti tomuto rozhodnutí. Co se týče jeho tvrzení, že krajský soud se nezabýval důvody pro pokračování jeho vazby, ale jen se odvolal na svá předcházející rozhodnutí, soud zdůraznil, že krajský soud nemusí opakovat fakta, která byla již dostatečně uvedena v jeho předcházejících rozhodnutích, když argumenty stěžovatele i důvody pro jeho vazbu zůstaly nezměněny.
37. Dne 22. ledna 1997 podal žadatel další žádost o propuštění, ve které tvrdil, že jeho zdravotní problémy jsou neslučitelné s jeho pokračující vazbou a vylučují jakékoli riziko útěku. Dne 6. února 1997 zamítl krajský soud tuto stěžovatelovu žádost s konstatováním, že důvody pro žadatelovu vazbu zůstávají nezměněny a že zdraví stěžovatele není jeho vazbou ohroženo, což bylo potvrzeno zprávou zdravotního střediska věznice ze dne 30. ledna 1997.
38. Dne 9. července 1997 byla krajským soudem zamítnuta jeho další žádost o propuštění na svobodu.
39. Dne 29. září 1997 zamítl krajský soud poslední žadatelovu žádost o propuštění. Dne 21. října 1997 zamítl vrchní soud jeho stížnost proti tomuto rozhodnutí.
40. Řízení před Ústavním soudem
41. Dne 27. června 1996 žadatel podal k Ústavnímu soudu ústavní stížnost proti rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. června 1996, kterým byla jeho vazba prodloužena do 30. listopadu 1996. Žadatel si stěžoval zvláště na to, že jeho pokračující vazba není oprávněná a že se

Nejvyšší soud případem nezabýval řádně, když posuzoval existenci důvodů pro prodloužení jeho vazby. Dovolával se článku 8 odst. 5 Listiny základních práv a svobod.

42. Dne 11. října 1996 Ústavní soud žadatelovu stížnost odmítl. Soud uznal, že riziko vysokého trestu odnětí svobody nemůže být jediným důvodem pro vazbu. Konstatoval však, že v případě žadatele existují další skutečnosti, které odůvodňují obavy z toho, že se bude vyhýbat trestnímu řízení, a trval na tom, že zdravotní stav žadatele nevyklučuje tuto možnost. Odkazoval na dvě lékařské zprávy ze dne 17. května a 10. září 1996.
43. Dne 7. února 1997 podal žadatel druhou ústavní stížnost, tentokrát proti rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19. prosince 1996 (viz odstavec 23 výše) potvrzujícímu rozhodnutí prodloužit jeho vazbu do 15. května 1997. Uváděl porušení článku 5 § 1 (c) a § 3 a článku 6 § 1 Úmluvy tím, že důvody pro jeho vazbu, jak je uvedly soudy, nebyly dostatečné nebo relevantní. Mimo jiné také tvrdil, že rozhodnutí prodlužující jeho vazbu se nezakládala na reálných faktech jeho případu a že neexistoval žádný důvod pro prodloužení jeho vazby přes dva roky. Rovněž tvrdil, že nadměrné pracovní vytížení soudu zabývajícího se jeho případem, nedostatečný počet soudců a administrativní potíže nemohou ospravedlnit průtahy v řízení.
44. Dne 10. září 1997 Ústavní soud odmítl žadatelovu druhou ústavní stížnost, jakožto zjevně nepodloženou. Zjistil však, že Krajský soud v Plzni a Městský soud v Praze porušily zásadu hospodárnosti soudního řízení tím, že nebyly schopny vyřešit otázku jiné místní působnosti. Také zvážil to, že obecně průtahy v řízení nemohou být ospravedlňovány pravidelnými žádostmi žadatele o propuštění na svobodu. Soud nicméně konstatoval, že v tomto případě ne všechny žadatelovy žádosti byly odůvodněné. Soud rozhodl, že případ byl obzvláště složitý a že důvody pro vazbu žadatele nadále trvají. Soud uvedl, že rozhodnutí prodlužující jeho vazbu na více než dva roky byla učiněna v souladu s § 71 odst. 3 trestního řádu a že z dostupných důkazů je jasné, že tato rozhodnutí byla učiněna na základě skutečností zjištěných během řízení. Soud učinil závěr, že délka trvání žadatelovy vazby, prodloužená do 15. května 1997, nemůže být považována za neodůvodněnou ve smyslu článků 5 § 3 a 6 § 1 Úmluvy.
45. Dne 25. července 1997 podal žadatel třetí ústavní stížnost proti rozhodnutí vrchního soudu ze dne 12. května 1997, tak jak bylo potvrzeno Nejvyšším soudem dne 6. června 1997 (viz odstavec 26 výše), kterým byla jeho vazba prodloužena do 30. října 1997. Uváděl porušení článků 5 § 3 a 6 § 1 Úmluvy.
46. Dne 17. února 1998 podal žadatel čtvrtou ústavní stížnost, tentokrát proti rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. ledna 1998, přičemž tvrdil, že neexistoval žádný důvod k prodloužení jeho vazby na dobu delší než dva roky, a že toto rozhodnutí porušilo jeho práva zaručená článkem 5 § 1 (c) a § 3 a článkem 6 § 1 Úmluvy. Tvrdil, že jeho trestní případ není složitý, že průtahy v řízení nemohou být odůvodněny nadměrným pracovním vytížením soudů nebo skutečností, že využil svého práva žádat o propuštění. Místo toho soudy vedly řízení nepřiměřeným způsobem, včetně jejich sporu o místní působnost.
47. Dne 17. března 1999 Ústavní soud odmítl žadatelovu stížnost. Připomenul svá zjištění ve svých předcházejících rozhodnutích a posoudil, že i když soud prvního stupně nepostupoval po obžalobě žadatele v souladu se zásadou hospodárnosti řízení, nelze říci, že by tím byly porušeny jeho ústavní práva a svobody.
48. Téhož dne Ústavní soud odmítl žadatelovu třetí ústavní stížnost, jakožto zjevně nepodloženou. Soud zjistil, že se podobá jeho předcházejícím ústavním stížnostem a neobsahuje žádné nové argumenty, které by podpořily jeho tvrzení o porušení ústavních práv a svobod.
49. Příslušné vnitrostátní právo
50. Příslušná ustanovení trestního řádu stanoví následující:

„Obviněný smí být vzat do vazby jen tehdy, jsou-li tu konkrétní skutečnosti, které odůvodňují obavu, že uprchne nebo se bude skrývat, aby se tak trestnímu stíhání nebo trestu vyhnul, zejména, nelze-li

jeho totožnost hned zjistit, nemá-li stálé bydliště anebo hrozí-li mu vysoký trest.

52. Paragraf 68 stanoví, že pouze osobu, které bylo sděleno obvinění, lze vzít do vazby. Příslušné rozhodnutí vydává soud, v přípravném řízení soudce na návrh státního zástupce. Rozhodnutí musí být okolnostmi případu odůvodněno.
53. V souladu s paragrafem 71 odst. 1 je třeba vazební věci vyřizovat přednostně a s co největším urychlením.
54. Podle paragrafu 72 odst. 2 obviněný má právo kdykoli požádat o propuštění. O takové žádosti je nutno neprodleně rozhodnout. V případě zamítnutí žádosti může být, pokud je založena na stejných důvodech, opakována po čtrnácti dnech od právní moci příslušného rozhodnutí.
55. Paragraf 71 odst. 3 stanoví, že délka vazby obviněného nesmí překročit dobu dvou let. Pokud není možné trestní stíhání v této lhůtě skončit pro obtížnost věci nebo z jiných závažných důvodů a propuštěním obviněného na svobodu hrozí, že bude zmařeno nebo podstatně ztíženo dosažení účelu trestního řízení, může vrchní soud prodloužit vazbu na nezbytně nutnou dobu.
56. Podle paragrafu 71 odst. 4 doba vazby nesmí přesáhnout délku tří let. V případech zvláště závažných trestných činů dle paragrafu 41 odst. 2 trestního zákona je maximální délka vazby čtyři roky.
57. Paragraf 167 stanoví, že obviněný a poškozený mají právo kdykoli v průběhu vyšetřování žádat státního zástupce o odstranění průtahů nebo závad v postupu vyšetřování. Státní zástupce se musí žádostí zabývat neprodleně.
58. Paragraf 18 stanoví, že trestní řízení koná soud, v jehož obvodu byl trestný čin spáchán.
59. Paragraf 188 odst. 1 písm. a) stanoví, že po předběžném projednání obžaloby soud postoupí věc příslušnému soudu, není-li sám k jejímu projednání příslušný.
60. Podle paragrafu 192, pokud je obviněný ve vazbě, soud, který předběžně projednává obžalobu, musí rovněž rozhodnout o dalším trvání vazby.

PRAVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Údajné porušení článku 5 § 1 Úmluvy
2. Žadatel si stěžoval na nepřiměřenou délku vazby a dovolával se článku 5 § 3 Úmluvy, který stanoví:

„Každý, kdo je zatčen nebo jinak zbaven svobody v souladu s ustanovením § 1 písm. c) tohoto článku,... má právo být souzen v přiměřené lhůtě nebo propuštěn během řízení. Propuštění může být podmíněno zárukou, že se dostaví k přelíčení.“

1. Období, které je nutno vzít v úvahu
2. Soud může podle článku 5 § 3 posuzovat délku trvání vazby žadatele v době od 19. května 1994 do 7. listopadu 1997, tj. od okamžiku, kdy byl vzat do vazby pro účely trestního řízení, do vynesení rozsudku krajského soudu (viz rozsudek ve věci Wemhoff v. Německo ze dne 27. června 1968, řada A, č. 7, str. 23, § 9). Vazba, která má být posouzena, tedy trvala tři roky, pět měsíců a devatenáct dní.
3. Přiměřenost trvání vazby
4. Žadatel tvrdil, že délka jeho vazby nemůže být považována za přiměřenou v souladu s článkem 5 § 3 Úmluvy. Tvrdil, že ani riziko vysokého trestu odnětí svobody, ani jeho různé kontakty v zahraničí nezakládají relevantní důvody pro jeho držení ve vazbě podle § 67 písm. a) trestního řádu nebo pro prodloužení jeho vazby přes dva roky podle § 71 odst. 3 trestního řádu.
5. Vláda tvrdila, že důvody, o které se opírala příslušná rozhodnutí vnitrostátních soudů, byly dostatečné, a že vnitrostátní soudy rozhodly o žadatelově vazbě a jejím prodloužení o požadovanou dobu, když dospěly k názoru, že v tomto případě veřejný zájem převážil nad právem stěžovatele na osobní svobodu. Vláda považovala délku žadatelovy vazby za přiměřenou ve smyslu článku 5 § 3 Úmluvy.

6. Soud připomíná, že to, zda délka trvání vazby je přiměřená, nemůže být stanoveno abstraktně. To, zda je přiměřené, aby obviněný zůstal ve vazbě, musí být posuzováno podle konkrétní povahy každého případu. Pokračování vazby může být v daném případě ospravedlněno pouze tehdy, jestliže zjevně existuje veřejný zájem, který - nehlédě na presumpci nevinu - převáží nad právem na osobní svobodu (viz mimo jiných pramenů, rozsudek ve věci W. v. Švýcarsko ze dne 26. ledna 1993, řada A č. 254-A, str. 15, § 30).

Na prvním místě přísluší vnitrostátním soudním orgánům, aby posoudily okolnosti pro a proti existenci takového imperativního zájmu a aby je vyložily ve svých rozhodnutích týkajících se žádostí o propuštění. V podstatě na základě důvodů uvedených v těchto rozhodnutích a rovněž na základě skutečností uvedených žadatelem v jeho stížnostech musí Soud rozhodnout, zda došlo nebo nedošlo k porušení článku 5 § 3 Úmluvy (viz rozsudek ve věci Punzelt v. Česká republika*) ze dne 25. dubna 2000, Třetí sekce, § 73 a Český v. Česká republika**) ze dne 6. června 2000, Třetí sekce, § 75).

66. Trvání důvodného podezření, že zatčená osoba spáchala trestný čin, je nezbytnou podmínkou pro zákonnost trvající vazby, ale po určité době již nepostačuje. V takových případech musí Soud posoudit, zda ostatní důvody uváděné soudními orgány nadále opravňují zbavení svobody. Tam, kde takovéto důvody byly „relevantní“ a „dostatečné“, musí Soud také zjistit, zda kompetentní vnitrostátní orgány postupovaly se „zvláštní pečlivostí“ při vedení těchto řízení (viz rozsudek ve věci Contrada v. Itálie ze dne 24 srpna 1998, Zprávy 1998-V, str. 2185, § 54 a rozsudek ve věci I.A. v. Francie ze dne 23 září 1998, Zprávy 1998-VII, str. 2978, § 102).
67. Soud konstatuje, že žadatel byl zbaven svobody a zůstal ve vazbě na základě podezření, původně založeného na písemných důkazech a později podpořeného dalšími materiálními důkazy, že se dopustil trestného činu podvodu a způsobil jím značnou škodu. Za těchto okolností je Soud toho názoru, že existovalo důvodné podezření, že žadatel spáchal trestný čin.
68. Pokud jde o oprávněnost důvodů pro pokračující vazbu, vnitrostátní soudy se opíraly o složitost vyšetřování, závažnost obvinění a nebezpečí, že řízení bude mařeno, bude-li žadatel propuštěn, protože je nebezpečí, že se bude vyhýbat trestnímu řízení.
69. Pokud jde o nebezpečí, že se žadatel bude vyhýbat trestnímu řízení, vnitrostátní soudy vycházely zejména ze skutečnosti, že žadatel byl obviněn ze závažného trestného činu, že mu hrozil vysoký trest odnětí svobody, a že pokud by uprchl do Německa a získal německé občanství, bylo by jeho vydání do České republiky k soudnímu řízení nemožné. Navíc, žadatel byl již v minulosti odsouzen, má četné kontakty v zahraničí a v České republice byl velmi zadlužen.
70. Z pohledu Soudu je toto odůvodnění „dostatečné“ a „relevantní“, aby ospravedlnilo žadatelovo zbavení svobody .
71. Pokud jde o vedení řízení vnitrostátními orgány, Soud poznamenává, že mezi vzetím žadatele do vazby a podáním obžaloby pro dalších deset trestných činů podvodu uplynulo téměř jedenáct měsíců. Vláda nevysvětlila délku tohoto období, kromě obecného argumentu, že případ byl složitý.
72. Dalších téměř sedm měsíců uplynulo mezi podáním obžaloby dne 19. září 1995 a předběžným projednáváním obžaloby před Krajským soudem v Plzni dne 11. dubna 1996, na jehož konci soud rozhodl vrátit případ zpět krajskému státnímu zástupci k dalšímu vyšetřování a shromáždění důkazů. Dalších téměř osm měsíců uplynulo mezi rozhodnutím vrchního soudu ze dne 18. července 1996, kdy zrušil rozhodnutí krajského soudu ze dne 11. dubna 1996, a 12. březnem 1997, kdy se konalo první veřejné jednání před krajským soudem. Tato doba může být jen částečně vysvětlena dvouměsíčním sporem mezi Krajským soudem v Plzni a Městským soudem v Praze ohledně jejich místní působnosti k projednávání případu žadatele (viz odstavec 14 výše).

Následovně, v dubnu 1997, odročil Krajský soud v Plzni tři další jednání. Výsledkem bylo, že krajský soud vynesl svůj rozsudek až po uplynutí dalších šesti měsíců. Tato doba se jako taková nezdá být přehnaná, protože během ní musely vnitrostátní orgány projednat další důkazy navrhané žadatelem a vyslechnout další svědky, které bylo nutné předvolat poté, co žadatel změnil strategii své obhajoby a vyšly najevo nové skutečnosti (viz odstavec 25 výše).

73. Nicméně, s ohledem na okolnosti případu jako celku, Soud dospěl k názoru, že soudní řízení nebylo vedeno se „zvláštní pečlivostí“.
74. Došlo tedy k porušení článku 5 § 3 Úmluvy v důsledku nepřiměřené délky žadatelovy vazby.
75. Údajné porušení článku 6 § 1 Úmluvy
76. Žadatel dále prohlašoval, že trestní řízení proti němu bylo nepřiměřeně dlouhé. Dovolával se článku 6 § 1 Úmluvy, jehož příslušná část stanoví:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla ... v přiměřené lhůtě projednána ... soudem ..., který rozhodne ... o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu ...“

1. Období, které je nutno vzít v úvahu
2. Trestní řízení proti žadateli bylo zahájeno dne 19. května 1994, kdy byl obviněn z podvodu, a skončilo 26. března 1998, kdy vrchní soud vynesl konečné rozhodnutí. Období, které je nutno vzít v úvahu, tedy trvalo tři roky, deset měsíců a sedm dní.
3. Přiměřenost délky řízení
4. Přiměřenost délky řízení musí být posouzena ve světle konkrétních okolností případu, s přihlédnutím ke kritériím zakotveným v judikatuře Soudu, obzvláště složitosti případu, chování žadatele a chování příslušných státních orgánů (viz rozsudek ve věci Pélissier a Sassi v. Francie z 25. března 1999, bude publikováno v oficiální sbírce soudních rozhodnutí /Zprávy/, § 67 a Philis v. Řecko ze dne 27. července 1997, Zprávy 1997-IV, str. 1083, § 35).
5. Žadatel trval na tom, že nadměrná pracovní zátěž krajského soudu, nedostatečný počet soudců, administrativní potíže a skutečnost, že se soud musel zabývat jeho žádostmi o propuštění podávanými během řízení, neospravedlňují průtahy v projednávání věci před soudem.
6. Vláda tvrdila, že trestní případ žadatele byl projednán vnitrostátními soudy v přiměřené lhůtě, že případ byl složitý a že žadatel přispěl k délce řízení v prvním stupni sdělením nových skutečností, které záměrně neuvedl během vyšetřování a které proto musely být ověřovány dalšími důkazy, a také tím, že navrhoval během hlavního líčení, aby byli vyslechnuti další svědci (viz odstavec 25 výše). Také tvrdila, že žadatel podával své žádosti o propuštění z vazby ve velmi krátkých časových intervalech, aniž by své argumenty měnil.
7. Soud bere v úvahu, že případ byl poměrně složitý kvůli povaze obvinění žadatele, které se týkalo několika finančních a obchodních společností, a také proto, že během řízení byla proti žadateli vznesena další obvinění. To však samo o sobě nemůže ospravedlnit celkovou délku trestního řízení.
8. Pokud jde o chování žadatele, Soud poznamenává, že přispěl k délce řízení především tím, že změnil svou obhajobu během veřejného jednání v dubnu 1997, což si vyžádalo výslech dalších svědků žijících v Německu, kteří byli vyslýcháni příslušnými německými orgány v květnu 1997. Žadatel přiznal, že na radu svého právního zástupce záměrně zatajil určité skutečnosti. Navíc, jednání muselo být dne 11. září 1997 odročeno na 7. listopad 1997, protože žadatel navrhl provedení dalších důkazů.

Soud však připomíná, že článek 6 Úmluvy neukládá obviněným aktivní spolupráci se soudními orgány. Ani jim nelze vytýkat, že plně využívají právních prostředků dostupných podle vnitrostátního práva. Přesto takové chování žadatele představuje objektivní skutečnost, která nemůže zakládat odpovědnost příslušného státu, což je třeba vzít v úvahu při rozhodování, zda délka řízení přesáhla „přiměřenou lhůtu“ nebo ne (viz rozsudek ve věci I. A. v. Francie ze dne 23. září 1998, Zprávy 1998-

VII, str. 2984-2985, § 121 a Eckle v. Německo ze dne 15. července 1982, řada A, č. 51, str. 36, § 82). V daném případě, i když žadatel může být za těchto okolností považován za zodpovědného za některé z průtahů, nemůže to ospravedlnit celkovou délku řízení (viz. mutatis mutandis rozsudek ve věci Ledonne v. Itálie ze dne 12. května 1999, bude publikováno v oficiální sbírce soudních rozhodnutí /Zprávy/, § 25, Portington v. Řecko ze dne 23. září 1998, Zprávy 1998-VI, str. 2632, § 29 a Zana v. Turecko ze dne 25. listopadu 1997, Zprávy 1997-VII, str. 2552, § 79.).

82. Co se týče chování vnitrostátních orgánů, Soud konstatuje, že uplynulo téměř šest měsíců mezi 19. květnem 1994, dnem, kdy bylo nařízeno vzetí žadatele do vazby, a 26. říjnem 1994, datem, kdy byl žadatel obviněn z deseti dalších trestných činů podvodu. Ačkoli následující období téměř jedenácti měsíců, které uplynulo mezi vznesením dalších obvinění a 19. zářím 1995 (dnem, kdy byl žadatel formálně obžalován) může být do jisté míry vysvětleno nutností vyslechnout další svědky a shromáždit dodatečné důkazy, Soud nemá za to, že toto dostatečně vysvětluje délku řízení v tomto období.

Soud poznamenává, že existují ještě tři další období, jejichž délku státní orgány dostatečně nevysvětlily: doba více než šesti měsíců mezi 19. zářím 1995 (den, kdy byl žadatel formálně obžalován) a 11. dubnem 1996 (dnem, kdy se konalo předběžné projednání obžaloby); období téměř osmi měsíců mezi rozhodnutím vrchního soudu dne 18. července 1996, které zrušilo rozhodnutí krajského soudu vrátit případ zpět krajskému státnímu zástupci, a prvním veřejným jednáním před Krajským soudem v Plzni, které se konalo 12. března 1997 a období více než čtyř měsíců mezi 7. listopadem 1997 (den, kdy byl žadatel odsouzen) a 26. březnem 1998 (dnem rozhodnutí vrchního soudu o odvolání žadatele).

83. Vláda neposkytla žádné přesvědčivé vysvětlení těchto průtahů. Za těchto okolností Soud dospěl k závěru, že období tří let, deseti měsíců a sedmi dnů, vzhledem k okolnostem případu jako celku, nespĺňuje požadavek „přiměřené lhůty“. Došlo tedy k porušení článku 6 § 1 Úmluvy.

III. Použití článku 41 Úmluvy

84. Článek 41 Úmluvy stanoví

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přiznává Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

1. Škoda
2. Žadatel požadoval 10 000 000 Kč na náhradu nepeněžité újmy, kterou utrpěl v důsledku tělesného a duševního strádání, úzkosti a nepohodlí během doby strávené ve vazbě, a za nepřiměřenou délku trestního řízení.
3. Vláda prohlásila, že žadatelovy nároky jsou nepřiměřené a neopodstatněné.
4. Soud má za to, že žadatel utrpěl nepeněžitou újmu, kterou nelze zcela nahradit pouhým zjištěním, že došlo k porušení článků 5 § 3 a 6 § 1 Úmluvy. Na základě zásady přiměřenosti Soud přiznává žadateli náhradu ve výši 100 000 Kč.
5. Náklady a výdaje
6. Žadatel požadoval 550 000 Kč na náhradu nákladů a výdajů v souvislosti s řízením před vnitrostátními orgány a dále orgány Úmluvy.
7. Vláda zpochybnila tento požadavek s tím, že je neodůvodněný a nepřiměřený. Vláda prohlásila, že vnitrostátní odměna dle advokátního tarifu činí u ústavní stížnosti proti vazbě 1000 Kč. Vláda rovněž prohlásila, že žadatel nepředložil podklady pro odůvodnění svých nákladů a výdajů před vnitrostátními soudy nebo orgány Úmluvy.
8. Soud připomíná, že pro zahrnutí nákladů do zadostiučinění dle článku 41 Úmluvy musí být

zjištěno, že byly potřebné a nezbytné a rozumné ve svém množství (viz mimo jiné rozsudek ve věci Nikolova v. Bulharsko*) z 25. března 1999, § 79). V předloženém případě na základě informací, kterými Soud disponuje, a na základě výše uvedených kritérií Soud zjišťuje, že ve spisech se nenalézá nic, co by svědčilo tomu, že žadatel měl před vnitrostátními soudy nějaké mimořádné náklady a výdaje v souvislosti s délkou řízení.

Pokud jde o nezbytné výdaje v souvislosti se snahou získat nápravu porušení Úmluvy, které Soud shledal, a ve věci nákladů a výdajů na právní zastoupení před orgány Úmluvy, Soud považuje za přiměřenou částku 100 000 Kč a žadateli ji přiznává.

1. Úrok z prodlení
2. Podle informace dostupné Soudu zákonná úroková míra v České republice ke dni přijetí tohoto rozhodnutí činí 10 % ročně.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD

1. Potvrzuje, že došlo k porušení článku 5 § 3 Úmluvy,
2. Potvrzuje, že došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy,
3. Potvrzuje, že odpovědný stát je povinen zaplatit žadateli ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy se rozsudek stane v souladu s článkem 44 § 2 Úmluvy konečným:
4. a) na náhradu nepeněžitě újmy
5. i) 100 000 (sto tisíc) českých korun,
6. ii) 100 000 (sto tisíc) českých korun na náhradu nákladů a výdajů,
7. b) běžný roční úrok ve výši 10 % p. a. je splatný v případě prodlení po uplynutí uvedené tříměsíční lhůty až do úplného zaplacení,
8. Odmítá zbylý nárok na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a v souladu s ustanovením 77 § 2 a § 3 Jednacího řádu Soudu vyhlášeno v písemné formě 31. července 2000.

1. DOLLÉOVÁ

tajemnice

J.-P. COSTA

předseda

*) Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu - přílohový sešit XXIV/2000, Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 31315/96, str. 37.

***) Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu - přílohový sešit XXIII/2000, Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 33644/96, str. 19.

*) Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu - přílohový sešit XIX/99, Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 31195/96, str. 24.